

Briselē, 4.4.2019.
COM(2019) 149 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

**Vides politikas īstenošanas 2019. gada pārskats:
Eiropa, kas aizsargā savus pilsoņus un uzlabo viņu dzīves kvalitāti**

{SWD(2019) 111 final} - {SWD(2019) 112 final} - {SWD(2019) 113 final} -
{SWD(2019) 114 final} - {SWD(2019) 115 final} - {SWD(2019) 116 final} -
{SWD(2019) 117 final} - {SWD(2019) 118 final} - {SWD(2019) 119 final} -
{SWD(2019) 120 final} - {SWD(2019) 121 final} - {SWD(2019) 122 final} -
{SWD(2019) 123 final} - {SWD(2019) 124 final} - {SWD(2019) 125 final} -
{SWD(2019) 126 final} - {SWD(2019) 127 final} - {SWD(2019) 128 final} -
{SWD(2019) 129 final} - {SWD(2019) 130 final} - {SWD(2019) 131 final} -
{SWD(2019) 132 final} - {SWD(2019) 133 final} - {SWD(2019) 134 final} -
{SWD(2019) 135 final} - {SWD(2019) 136 final} - {SWD(2019) 137 final} -
{SWD(2019) 138 final} - {SWD(2019) 139 final}

1. Vides politikas īstenošanas nepilnības eiropiešiem izmaksā aptuveni 55 miljardus EUR gadā

ES vides politikas un tiesību aktu īstenošanai ir svarīga nozīme veselīgas vides radīšanā. Lai nodrošinātu labus vidiskos rezultātus iedzīvotājiem, kā arī saglabātu vienlīdzīgus konkurences apstākļus ekonomikas dalībniekiem un radītu iespējas sociālajai un tehnoloģiskajai inovācijai un ekonomiskajai attīstībai, ir svarīgi novērst neatbilstību starp to, kas ir ticis nolemts, un to, kas ir faktiski īstenots. Jaunā pētījumā aplēsts, ka pašlaik ar vides politikas īstenošanu saistīto nepilnību dēļ sabiedrībai katru gadu rodas izmaksas, kuru kopējais apmērs ir aptuveni 55 miljardi EUR¹.

Vides politikas īstenošanas pārskata mērķis ir uzlabot ES vides politikas un šajā jomā pieņemto tiesību aktu īstenošanu, identificējot īstenošanas nepilnību cēloņus un novēršot sistēmiskus šķēršļus vidiskajai integrācijai dažādās politikas jomās. Tajā ir iezīmētas katras dalībvalsts galvenās problēmas, kā arī esošie labākās prakses un izcilības piemēri.

Pirmā vides politikas īstenošanas pārskata pakete tika pieņemta 2017. gada februārī². Kopš tās pieņemšanas daudzas dalībvalstis ir organizējušas dialogus saistībā ar valsts vides politikas īstenošanas pārskatu par prioritārajām tēmām, kas identificētas to ziņojumos. Daudzos gadījumos tika iesaistītas reģionālās un vietējās iestādes, kā arī galvenās ieinteresētās personas. Ir organizēti arī vairāki īpaši dialogi pa nozarēm. Neilgi pēc minētās pirmās paketes pieņemšanas darbu sāka jauns rīks — *TAIEX-EIR Peer to Peer (TAIEX-EIR P2P)*, kura mērķis ir veicināt dalībvalstu, reģionu un pašvaldību mācīšanos no līdzbiedriem par to, kā uzlabot savu īstenošanas praksi³.

Šajā paketē ietilpst šis paziņojums, pielikums, kurā uzskaitītas svarīgākās prioritārās darbības, politikas pamatojuma dokuments un 28 valstu ziņojumi, kuros izklāstīts stāvoklis saistībā ar ES vides noteikumos definēto galveno jomu un mērķu īstenošanu, kā arī katras dalībvalsts galvenās grūtības un iespējas.

Svarīgs instruments, kas nodrošina juridisko saistību pienācīgu īstenošanu, joprojām ir pārkāpuma procedūras⁴, tāpēc šis vides politikas īstenošanas pārskats neskar izpildes panākšanas darbības, kuras Komisija saskaņā ar Līgumiem veic Eiropas Savienības Tiesas uzraudzībā⁵. Vides politikas īstenošanas pārskats ļauj uzlabot atbilstību ES vides tiesību aktiem, novēršot cēloņus, kuri ir vājas īstenošanas pamatā, un veicinot efektīvāku piemērošanu, ja vien dalībvalstis ātri un izlēmīgi veic vismaz prioritārās darbības.

Šī pakete raksturo situāciju vides politikas īstenošanas jomā 2019. gada janvārī, un tās mērķis ir veicināt sadarbību starp valsts iestādēm un ieinteresētajām personām nolūkā rast pielāgotus risinājumus, kā efektīvāk novērst īstenošanas nepilnības. Valstu 2019. gada ziņojumi aptver arī vairākas jaunas tēmas, salīdzinot ar 2017. gadu, jo īpaši reaģējot uz dalībvalstu, Eiropas Parlamenta, Ekonomikas un sociālo lietu komitejas, Reģionu komitejas un dažādu ieinteresēto personu atsauksmēm par pirmo ciklu: klimata pārmaiņas, invazīvās svešzemju sugas, rūpnieciskās emisijas un ķīmikālijas, kā arī ietver jaunu informāciju. Tomēr to struktūra joprojām ir līdzīga 2017. gada vides politikas īstenošanas pārskata ziņojumu struktūrai.

¹ COWI un Eunomia, "Costs of not implementing EU environmental law", 2019.

² COM(2017) 63.

³ TAIEX-EIR P2P.

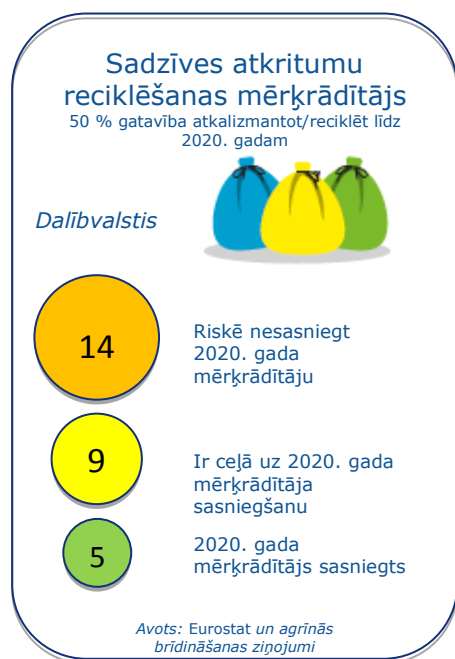
⁴ COM(2016) 316.

⁵ Šā paziņojuma un tā pielikuma konstatējumi par konkrētām dalībvalstīm ir pamatoti ar informāciju, kas Komisijai bija pieejama pirms paziņojuma pieņemšanas dienas, un tie neskar juridiskās darbības, kuras Komisija varētu veikt pēc minētās dienas.

2. Īstenošanā panāktais un galvenās prioritātes

2.1. ES pārveide par resursu ziņā efektīvu, zaļu un konkurētspējīgu mazoglekļa ekonomiku – aprites ekonomiku

Pāreja no lineārās ekonomikas uz aprites ekonomiku sniedz iespēju pārveidot mūsu ekonomiku un padarīt to ilgtspējīgāku, pārslēdzoties uz modeli, kurā ražojumus, materiālus un resursus saglabā un izmanto, cik ilgi vien iespējams. Pārdomāta atkritumu rašanās novēršana un atkritumu apsaimniekošana ir būtisks elements, kas veido aprites ekonomiku, jo tas gan palīdz novērst atkritumu negatīvo ietekmi uz vidi un veselību, gan novirza tos efektīvai izmantošanai.

Kopš 2017. gada Komisija turpina īstenot savu rīcības plānu pārejai uz aprites ekonomiku⁶, kas ietver ES stratēģijas attiecībā uz plastmasu aprites ekonomikā publicēšanu 2018. gada aprites ekonomikas paketes⁷ ietvaros un līdztiesīgo likumdevēju pieņemtos grozījumus tiesību aktos atkritumu jomā⁸. Komisija pieņēma arī aprites ekonomikas uzraudzības satvaru⁹ — jaunu instrumentu, kas ļaus politikas veidotājiem identificēt labāko praksi un kā prioritāras noteikt jomas, kurās ir nepieciešama turpmāka rīcība. 2018. gada oktobrī tika publicēts jauns paziņojums par ilgtspējīgu bioekonomiku Eiropai¹⁰, kura mērķis ir stiprināt ekonomikas, sabiedrības un vides saistību. 2018. gada priekšlikums samazināt atsevišķu plastmasu ietekmi uz vidi¹¹ vēl labāk ilustrē ES kopīgos centienus efektīvāk cīnīties ar vides problēmām, kas saistītas ar plastmasas produkcijas izstrādi, ražošanu un utilizēšanu; tā īstenošana tiks izvērtēta turpmākajos vides politikas īstenošanas pārskata ciklos.

Turklāt Komisija nesen ir ierosinājusi dažādas prasības, kas veicinās ražojumu dzīves cikla pagarināšanu¹². Patērētāju tiesību aizsardzības iestādes aizvien vairāk pievēršas ražojumu priekšlaicīgas novecošanās problēmai. Šo notikumu attīstību Komisija turpinās uzraudzīt patērētāju tiesību aizsardzības jomā notiekošās sadarbības ietvaros¹³.

Progress ir tāds, ka ir uzlabojusies ES atkritumu apsaimniekošanas prasību ievērošana. ES līmenī reciklēšanas rādītāji ir pieauguši no 43,7 % 2014. gadā līdz 46,4 % 2017. gadā, un atkritumu izgāztuvēs nogādāto sadzīves atkritumu daudzums laikposmā no 2013. gada līdz 2017. gadam ir samazinājies par 20,6 %¹⁴. Taču situācija dažādās dalībvalstīs ir ļoti atšķirīga. Atkritumu apstrādes prasības joprojām nav pilnībā izpildītas, turklāt ES valstu rezultāti ir ļoti atšķirīgi.

Valstīm, kuras varētu nesasniegt savus 2020. gadam izvirzītos mērķrādītājus attiecībā uz sadzīves atkritumu sagatavošanu atkalizmantošanai/reciklēšanai, Komisija ir sagatavojusi agrīnā brīdinājuma ziņojumus¹⁵ ar rīcības plāniem, kā atgūt nokavēto saistībā ar ES tiesību aktiem par atkritumiem.

⁶ COM(2015) 614.

⁷ COM(2018) 028.

⁸ Eiropas Savienības Publikāciju birojs, [Tiesību aktu kopums atkritumu jomā](#) (OV L 150, 14.6.2018.).

⁹ Eiropas Komisija, [Aprites ekonomikas uzraudzības satvars](#).

¹⁰ COM(2018) 673.

¹¹ 2018. gada 19. decembra pagaidu vienošanās starp iestādēm.

¹² To vidū ražojumu ekodizaina prasības, kas atbalsta labāku remontējamību, noderīgas informācijas sniegšanu par remontēšanu un rezerves daļu nodrošināšanu.

¹³ Šajā kontekstā Komisija sadarbībā ar dalībvalstu patērētāju tiesību aizsardzības iestādēm 2018. gada oktobrī rīkoja darbsemināru par plānotas/priekšlaicīgas novecošanās aspektiem.

¹⁴ Eiropas Komisija, [Sadzīves atkritumu reciklēšanas rādītāji](#).

¹⁵ COM(2018) 656.

Konstatējumi saistībā ar politiku

- *Kopumā politikas regulējums attiecībā uz aprites ekonomiku kopš 2017. gada ir nostiprināts. Tomēr dažām dalībvalstīm¹⁶ ir labāk jāīsteno aprites ekonomikas principi dažādās jomās, piemēram, saistībā ar ūdens un enerģijas taupīšanu, atkritumu rašanās novēršanu, materiālu reciklēšanu, atkalizmantošanas un remonta veicināšanu, kā arī otrreizējo izejvielu izmantošanu.*
- *Dažām dalībvalstīm¹⁷ būtu vēl vairāk jāstimulē resursu efektivitātes pasākumi, jāuzlabo ekoinovācijas rezultāti, jāpalielina informētība un jāveicina brīvprātīgu instrumentu, piemēram, ES ekomarķējuma un vides vadības un audita sistēmu, apguve, jāpaplašina reciklēšanas un aprites pakalpojumi MVU nozarē un/vai jāatvieglo zaļie ieguldījumi un piekļuve finansējuma saņemšanai.*
- *Atkritumu rašanās novēršana joprojām ir būtiska problēma visās dalībvalstīs, arī valstīs, kurās ir augsti reciklēšanas rādītāji. Sešās dalībvalstīs sadzīves atkritumu daudzums uz vienu iedzīvotāju vismaz divreiz pārsniedz attiecīgo rādītāju dalībvalstī ar mazāko radīto sadzīves atkritumu daudzumu¹⁸. Turklāt vidējais ES saražoto sadzīves atkritumu daudzums kopš 2014. gada ir pieaudzis, un tikai deviņas dalībvalstis laikposmā no 2014. līdz 2016. gadam ir samazinājušas saražoto daudzumu uz vienu iedzīvotāju¹⁹.*
- *Saskaņā ar Komisijai paziņotajiem datiem tikai dažas dalībvalstis jau ir sasniegušas sadzīves atkritumu reciklēšanas mērķrādītāju, proti, 50 % līdz 2020. gadam²⁰, savukārt vairākām dalībvalstīm ir identificēts risks, ka šo mērķrādītāju sasniegt neizdosies²¹. Pastāv iespējas ieviest vai uzlabot politiku, arī ekonomikas instrumentus (piem., ieviest atkritumu poligonu nodokļus, paplašinātu ražotāja atbildību, shēmas “maksā par izmešanu”), un padarīt atkalizmantošanu un reciklēšanu ekonomiski pievilcīgāku.*
- *Daudzām dalībvalstīm²² ir jāuzlabo atkritumu dalītās vākšanas efektivitāte. Tas ir priekšnoteikums, lai varētu panākt uzlabojumus attiecībā uz reciklēšanas apjomu un/vai kvalitāti. Vēl viena problēma ir pārstrādājamo atkritumu incinerācija vai apglabāšana poligonā. Gandrīz visas dalībvalstis tiek mudinātas īstenot jaunus pasākumus ar mērķi aizvīrīt atkārtoti izmantojamus un pārstrādājamus atkritumus projām no to incinerācijas un apglabāšanas poligonā, kā arī uzlabot un paplašināt to dalītās savākšanas sistēmas. Joprojām bažas rada tas, ka ir daudz atkritumu poligonu, kas neatbilst Atkritumu poligonu direktīvas²³ prasībām.*

Veiksmīgas prakses piemēri

Slovēnija ir piemērs tam, kā aprites ekonomikas politiku un uzlabotu atkritumu apsaimniekošanu var īstenot īsā laikposmā. Dalītu savākšanu un reciklēšanu ir stimulējusi visaptveroša aprites stratēģija, izmantojot palīdzību, ko sniedz ES fondu finansējums.

Dānija ir labs piemērs atvērtai sadarbībai pievienotās vērtības veidošanas ķēdēs un inovācijai, kas

¹⁶ Austrija, Bulgārija, Horvātija, Kipra, Čehija, Igaunija, Vācija, Grieķija, Ungārija, Īrija, Latvija, Malta, Polija, Portugāle, Rumānija, Slovākija un Spānija.

¹⁷ Austrija, Kipra, Grieķija, Ungārija, Itālija, Malta, Nīderlande, Rumānija un Slovākija.

¹⁸ Eiropas Komisija, [Sadzīves atkritumi pa atkritumu darbībām](#). Austrija, Kipra, Dānija, Vācija, Luksemburga, Malta.

¹⁹ Beļģija, Bulgārija, Dānija, Francija, Vācija, Luksemburga, Ungārija, Nīderlande un Spānija.

²⁰ Austrija, Beļģija, Vācija, Nīderlande un Slovēnija.

²¹ Komisija ir nosūtījusi agrīnā brīdinājuma ziņojumus Bulgārijai, Horvātijai, Kiprai, Igaunijai, Somijai, Grieķijai, Ungārijai, Latvijai, Malta, Polijai, Portugālei, Rumānijai, Slovākijai un Spānijai. Sk. [COM\(2018\) 656](#).

²² Bulgārija, Horvātija, Kipra, Čehija, Igaunija, Grieķija, Somija, Francija, Ungārija, Īrija, Itālija, Lietuva, Latvija, Malta, Polija, Portugāle, Rumānija, Slovēnija, Slovākija, Spānija un Apvienotā Karaliste.

²³ [Direktīva 1999/31/EK](#).

atbalsta aprites ekonomiku. To MVU procentuālais skaits, kuri piedāvā videi draudzīgus ražojumus vai pakalpojumus, ir ievērojami augstāks nekā ES vidējais rādītājs.

Francija 2018. gadā pieņēma vērienīgu ceļvedi attiecībā uz aprites ekonomiku²⁴, izklāstot darbības, kuru mērķis ir līdz 2030. gadam samazināt resursu izmantošanu par 30 %. Francija uzstādīja vērienīgu mērķi — līdz 2025. gadam simtprocentīgi reciklēt plastmasu, lēšot, ka tiks radītas 300 000 jaunas zaļās darbvietas.

²⁴ Francijas Ekoloģiskas un solidāras pārejas ministrija, [Celvedis aprites ekonomikai](#), 2018. gads.

2.2. Klimata pārmaiņas un vide

Daudzas ekosistēmas un daļu no pakalpojumiem, kurus tās nodrošina, jau ir skārušas globālās sasilšanas izraisītas izmaiņas²⁵, un mainīgie klimatiskie apstākļi tās apdraud vēl vairāk.

Rīcībai klimata politikas jomā ir svarīga loma daudzu tādu vides problēmu risināšanā kā, piemēram, gaisa piesārņojums, bioloģiskā daudzveidība, ūdens resursi vai invazīvās sugas. Un pretēji, rīcība daudzās vides jomās var tieši labvēlīgi ietekmēt klimatu, arī lauksaimniecību un zemes izmantošanu, piesārņojumu, ko rada atkritumi, vai gaisa piesārņojumu. Komisijas stratēģiskais ilgtermiņa redzējums par pārticīgu, modernu, konkurētspējīgu un klimatneitrālu ekonomiku²⁶ apstiprina Eiropas apņemšanos ieņemt vadošo lomu globālajā rīcībā klimata politikas jomā un ir tāds, kas varētu ļaut līdz 2050. gadam panākt, lai siltumnīcefekta gāzu neto emisijas būtu nulles līmenī.

2018. gadā ES pieņēma tiesību aktus, kuru mērķis ir līdz 2030. gadam samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas par vismaz 40 %, salīdzinot ar 1990. gadu²⁷. ES regulējums pirmoreiz aptver gan emisijas, gan to piesaisti. Tas ir arī izvirzījis augstākus mērķus attiecībā uz atjaunojamo energoresursu enerģiju un energoefektivitāti. Tiek lēsts, ka tad, kad pieņemtie ES tiesību akti būs pilnībā īstenoti, ES emisiju samazinājums līdz 2030. gadam sasniegs aptuveni 45 %.

Līdz 2018. gada beigām dalībvalstīm bija jāiesniedz valsts enerģētikas un klimata plānu projekti, kā arī jāstrādā pie valsts gaisa piesārņojuma kontroles programmu projektiem un pie plāniem, kā aprēķināt siltumnīcefekta gāzu emisijas un to piesaisti zemes izmantošanā, zemes izmantošanas maiņā un mežsaimniecībā. Šiem plāniem būtu jāpalielina klimata, gaisa un enerģijas politikas savstarpējā konsekvence, tādēļ tie varētu kļūt par labiem piemēriem, kā sasaistīt nozaru politiku, piemēram, lauksaimniecības/dabas/ūdens un transporta/gaisa/veselības jomā, lai risinātu kopīgas problēmas.

Komisijas pieejas nolūks attiecībā uz pielāgošanos klimata pārmaiņām ir veicināt pret klimata pārmaiņām noturīgāku Eiropu, labāk sagatavojoties klimata pārmaiņu radītajai ietekmei vietējā, reģionālajā, valsts un ES līmenī un spējot labāk reaģēt uz to. Komisija ir izvērtējusi 2013. gada ES pielāgošanās stratēģiju, ierosinot, kurās jomās ir jāpaveic vairāk, lai sagatavotu mazāk aizsargātos reģionus un nozares²⁸. Ir vajadzīga sinerģija starp pielāgošanos, ilgtspējīgu attīstību un katastrofu riska mazināšanas centieniem, lai izvairītos no turpmāka kaitējuma.

Kopumā dalībvalstis ir panākušas labu progresu nacionālo pielāgošanās stratēģiju un/vai nacionālo pielāgošanās plānu izstrādē. Šis progress liecina, ka sagatavošanās un pielāgošanās politikas veidošanas bāzes līnija ir būtiski augstāka nekā 2013. gadā. Pielāgošanās mērķi tiks iekļauti arī valstu enerģētikas un klimata plānos enerģētikas savienības pārvaldības regulējuma ietvaros²⁹.

Konstatējumi saistībā ar politiku

- *Kopumā klimata jomā tiesību aktu īstenošanas līmenis ES ir augsts, tādēļ 2020. gada mērķi varētu tikt sasniegti.*
- *Visas dalībvalstis ir ievērojušas savas saistības saskaņā ar Kopīgo centienu lēmumu 2013.–2015. gadam. Dažām dalībvalstīm³⁰ ir jāaktivizē tiesību aktos paredzētie elastīgie mehānismi, lai izpildītu savas pašreizējās saistības.*
- *ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmai (ETS) ir ļoti augsts atbilstības rādītājs, jo katru gadu aptuveni 99 % no iekārtu emisijām tiek nosegtas ar vajadzīgo kvotu skaitu.*

²⁵ Klimata pārmaiņu starpvaldību padome, [Ipašais ziņojums par globālo sasilšanu par 1,5 °C.](#)

²⁶ [COM\(2018\) 773.](#)

²⁷ [Direktīva \(ES\) 2018/410.](#)

²⁸ [COM\(2018\) 738.](#)

²⁹ [Regula \(ES\) 2018/1999.](#)

³⁰ 2016. gadā Beļģijas, Somijas, Vācijas, Īrijas, Maltas un Polijas emisiju līmenis pārsniedza tām iedalīto ikgadējo emisiju apjomu. 2017. gadā saskaņā ar provizoriskiem datiem Austrijas, Bulgārijas, Kipras, Igaunijas, Somijas, Vācijas, Īrijas, Lietuvas, Maltas un Polijas emisiju līmenis pārsniedza tām iedalīto ikgadējo emisiju apjomu.

- Līdz 2018. gada oktobrim 25 dalībvalstis³¹ jau ir izstrādājušas valsts pielāgošanās stratēģijas, savukārt pārējās 3 valstis vēl strādā pie savu stratēģiju pabeigšanas.
- Pielāgošanās centieni katrā dalībvalstī un ES līmenī ir jāpastiprina, jo adekvāta rīcība klimata pārmaiņu varbūtēji izraisītā kaitējuma novēršanai un/vai mazināšanai ietver būtiskus ekonomiskos un sociālos ieguvumus.

Veiksmīgas prakses piemēri

Saskaņā ar Kopīgo centienu lēmumu **Zviedrija** neizmantoja visu savu emisijas kvotu un atcēla pāri palikušo iedalīto ikgadējo emisijas apjomu, lai stiprinātu sistēmas kopējo ekoloģisko integritāti.

ES stratēģijā Donavas reģionam īpaša uzmanība tiek pievērsta tam, lai pielāgotos ekstrēmiem laikapstākļu notikumiem, un tā nodrošina svarīgu platformu **Austrijas, Bulgārijas, Horvātijas, Čehijas, Vācijas, Ungārijas, Rumānijas un Slovākijas** sadarbības veicināšanai kopīgas uzraudzības un plūdu pārvaldības jomā³².

Darbojas arī starptautiskās konvencijas attiecībā uz Alpiem³³ un Karpatiem³⁴. Ziemeļeiropā notiek arī pārrobežu sadarbība ar trešām valstīm bioloģiskās daudzveidības un pielāgošanās jautājumos. Iniciatīva “Fennoskandijas zaļā josla” sniedz atbalstu kopīgai sadarbībai dabas aizsardzības jomā starp **Somiju**, Norvēģiju un Krieviju līdztekus citiem aspektiem saistībā ar ekosistēmu pakalpojumu apdraudējumu klimata pārmaiņu rezultātā.

2.3.Dabas kapitāla aizsardzība, saglabāšana un uzlabošana

Eiropas unikālā un daudzveidīgā daba ir vērtība pati par sevi, kā arī vērtīgu resursu avots un nodrošina ieguvumus gan iedzīvotājiem, gan ekonomikai. ES ir izstrādājusi visaptverošu noteikumu sistēmu, kas aptver dabas, bioloģiskās daudzveidības, kā arī sauszemes un jūras vides aizsardzības aspektus un kurai ir svarīga loma virzībā uz to, lai tiktu sasniegts 2020. gada bioloģiskās daudzveidības stratēģijas³⁵ pamatmērķis — bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu pakalpojumu zuduma apturēšana un atjaunošana, cik vien iespējams.

Lai panāku aizsargājamo sugu un biotopu labvēlīgu saglabāšanās stāvokli, ir pilnībā jāīsteno Biotopu direktīva un Putnu direktīva³⁶. Rīcības plāns dabai, cilvēkam un ekonomikai³⁷ ir paredzēts ar mērķi strauji uzlabot minēto dabas aizsardzības direktīvu praktisko īstenošanu un paātrināt virzību uz ES 2020. gada mērķa — apturēt bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu pakalpojumu izzušanu un tos atjaunot — sasniegšanu³⁸. Pārskatu par šajā ziņā sasniegto progresu dalībvalstis sniedz ik pēc sešiem gadiem, tādēļ jauna informācija šajā vides politikas īstenošanas pārskata ciklā nav pieejama. Ziņojumi, kuru iesniegšanas termiņš ir vēlāk 2019. gadā, tiks atspoguļoti Komisijas 2020. gada ziņojumā par dabas stāvokli.

Kopumā, lai gan joprojām saglabājas atsevišķas būtiskas nepilnības, ir turpinājusies *Natura 2000* tīkla paplašināšanās jūras teritorijās un ES jau ir sasniegusi 2020. gada Aiči mērķrādītāju — lai aizsargājamas teritorijas aptvertu 10 % no piekrastes un jūras teritorijām. Ir panākts progress arī attiecībā uz nepieciešamo saglabāšanas pasākumu (piem., teritoriju pārvaldības plānu) pieņemšanu, lai gan tie joprojām aptver tikai 70 % no *Natura 2000* teritorijām. Joprojām ir vajadzīgi būtiski centieni, lai nodrošinātu šādu pasākumu īstenošanu uz vietas, arī finansēšanu, un tajos paredzēto saglabāšanas

³¹ Visas dalībvalstis, izņemot Bulgāriju, Horvātiju un Latviju.

³² Eiropas Komisija, [Makroreģionālās stratēģijas](#).

³³ Alpu konvencija, [tīmekļa vietne](#).

³⁴ Karpatu konvencija, [tīmekļa vietne](#).

³⁵ COM(2011) 244.

³⁶ Direktīva 92/43/EEK un Direktīva 2009/147/EK.

³⁷ COM(2017) 198.

³⁸ COM(2011) 244.

mērķu sasniegšanu. Tas attiecas arī uz pasākumiem atsevišķos tālākajos reģionos un aizjūras zemēs un teritorijās.

Eiropas bioloģisko daudzveidību arvien vairāk apdraud invazīvu svešzemju sugu ieviešana un izplatīšanās. Invazīvo svešzemju sugu regulā ir noteikts to pasākumu kopums, kuri ir jāveic visā ES attiecībā uz sugām, kas iekļautas Savienības nozīmes sarakstā³⁹.

Pieejamā informācija liecina, ka jūras un sauszemes ekosistēmas un augsni turpina ietekmēt dažāda veida noslodzes, sākot ar neatbilstīgu lauksaimniecības praksi, zemes pamešanu, klimata pārmaiņām, infrastruktūras attīstību, pilsētu teritoriju izplešanos, gaisa, augsnes un ūdens piesārņojumu un beidzot ar pastāvīgi pieaugošo ietekmi, ko rada invazīvās svešzemju sugas. Lai sekmīgi reaģētu uz tik daudzveidīgām noslodzēm, cita starpā ir vajadzīgs, lai bioloģiskās daudzveidības mērķi tiktu efektīvi integrēti citās politikas jomās, jo īpaši tajās, kas saistītas ar finansējumu, un lai tiktu veicināts dialogs starp iesaistītajām personām.

Konstatējumi saistībā ar politiku

- Centienus aizsargāt Eiropas ekosistēmas ietekmē būtiskas nepilnības īstenošanas, izpildes panākšanas, finansēšanas un politikas integrācijas jomā. Eiropā turpinās bioloģiskās daudzveidības zudums, pat ja vietējā līmenī ir sasniegts zināms progress.
- Neraugoties uz to, ka kopš 2017. gada ir panākts zināms progress saistībā ar Natura 2000 tīkla pabeigšanu un pārvaldību, vairumam dalībvalstu⁴⁰ ir jāpaātrina centieni pabeigt savus tīklus, jo īpaši jūras vidē, un ir jāpabeidz īpaši aizsargājamo dabas teritoriju noteikšanas process, vienlaikus izstrādājot un īstenojot efektīvākus saglabāšanas pasākumus. Dažām dalībvalstīm⁴¹ ir arī jāizstrādā un jāveicina viedāka un racionalizētāka īstenošanas pieeja, lai nodrošinātu atbilstību. Lai novērstu stāvokļa pasliktināšanos un nodrošinātu Natura 2000 teritoriju labu pārvaldību, ir vajadzīgs labāks sniegums valsts pārvaldē un pienācīgs finansējums⁴².
- Ekosistēmu un to pakalpojumu kartēšana kopš 2017. gada kopumā ir uzlabojusies, tomēr dažas dalībvalstis⁴³ joprojām atpaliek.
- Dažām dalībvalstīm⁴⁴ ir jāuzlabo meža un pļavas biotopu aizsardzība, izmantojot stimulus mežsaimniekiem un lauksaimniekiem saskaņā ar ES 2013. gada Meža stratēģiju⁴⁵. Lai varētu īstenot dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu, būtiski ir nodrošināt meža ilgtspējīgu apsaimniekošanu un biomasas efektīvu izmantošanu.
- Dažas dalībvalstis⁴⁶ nav pieņēmušas valsts tiesību aktus, lai izpildītu Invazīvo svešzemju sugu regulas prasības, un/vai nav savlaicīgi paziņojušas Komisijai par izskaušanas pasākumiem⁴⁷.
- Jūras teritoriju aizsardzības pasākumu izvērtēšanu ietekmē tas, ka nav pietiekamu datu, kā arī netiek īstenota pietiekama uzraudzība un ziņošanas kārtība. Dažas valstis⁴⁸ nav noteiktajā termiņā iesniegušas ziņojumus⁴⁹, savukārt daudzām citām valstīm⁵⁰ ir jāuzlabo savas sadarbības un uzraudzības programmas.

³⁹ Regula (ES) Nr. 1143/2014.

⁴⁰ Austrija, Beļģija, Bulgārija, Horvātija, Kipra, Čehija, Dānija, Igaunija, Somija, Vācija, Grieķija, Ungārija, Īrija, Itālija, Lietuva, Latvija, Malta, Nīderlande, Polija, Portugāle, Rumānija, Spānija, Slovākija, Slovēnija, Zviedrija un Apvienotā Karaliste.

⁴¹ Bulgārija, Kipra, Igaunija, Grieķija, Ungārija, Itālija, Lietuva, Portugāle, Rumānija un Slovēnija.

⁴² Bulgārija, Horvātija, Igaunija, Francija, Grieķija, Ungārija, Īrija, Itālija, Lietuva, Luksemburga, Malta, Rumānija, Slovākija, Slovēnija un Spānija.

⁴³ Austrija, Beļģija, Čehija, Dānija, Igaunija, Ungārija, Portugāle, Slovākija un Zviedrija.

⁴⁴ Somija, Lietuva, Latvija, Polija, Slovākija un Zviedrija.

⁴⁵ COM(2013) 659.

⁴⁶ Austrija, Beļģija, Čehija, Grieķija, Īrija, Portugāle, Rumānija, Slovākija, Zviedrija un Apvienotā Karaliste.

⁴⁷ Čehija, Dānija, Vācija, Grieķija, Francija, Ungārija, Portugāle un Spānija.

⁴⁸ Horvātija, Dānija, Igaunija, Grieķija, Lietuva, Rumānija un Slovēnija.

⁴⁹ Kā paredzēts Jūras stratēģijas pamatdirektīvā (Direktīva 2008/56/EK).

⁵⁰ Beļģija, Bulgārija, Kipra, Dānija, Somija, Francija, Īrija, Itālija, Latvija, Malta, Nīderlande, Polija, Portugāle, Spānija, Zviedrija un Apvienotā Karaliste.

Veiksmīgas prakses piemēri

Rumānijā LIFE projekta “Savienojot Karpatus”⁵¹ mērķis ir uzlabot ainavu savienojamību Rietumrumānijas *Natura 2000* teritoriju ekoloģiskajos koridoros. Tās ir teritorijas, kurās pamatsugu pārstāvji, piemēram, lāči un vilki, var pārvietoties bez draudiem tikt nomedītiem vai nejauši nogalinātiem. Šo projektu papildina vairākas darbības administratīvās spējas uzlabošanai, vietējo ieinteresēto personu iesaistei un zemes iegūšanai nolūkā attīstīt saiknes koridorus.

Kipra ir viena no tādām valstīm, kurās ES Kokmateriālu regulu īsteno padziļināti. Neraugoties uz to, ka Kipra teritorijas ziņā ir neliela, tā ir veikusi vairāk iekšzemes un ārvalstu kokmateriālu operatoru pārbaužu nekā jebkura cita dalībvalsts. Valsts operatori 100 % apmērā ir apmācīti par to juridiskajiem pienākumiem, un naudas sodi, kurus piemēro par pārkāpumiem, ir vieni no augstākajiem ES.

2.4. Iedzīvotāju veselības un dzīves kvalitātes nodrošināšana

Gaisa kvalitāte un troksnis

Pateicoties ES un valstu, reģionu un pašvaldību iestāžu kopīgiem centieniem, gaisa kvalitāte Eiropā pēdējās desmitgadēs ir uzlabojusies⁵². Kopš 2000. gada ES iekšzemes kopprodukts ir pieaudzis par 32 %, turpretī biežāk sastopamo gaisu piesārņojošo vielu emisijas ir samazinājušās par 10–70 % atkarībā no piesārņojošās vielas. Pēdējos gados ir samazinājusies arī vairuma gaisu piesārņojošo vielu koncentrācija apkārtējā vidē. Tomēr lielākajā daļā dalībvalstu iedzīvotāju dzīves kvalitāte joprojām ir apdraudēta, jo dažu gaisu piesārņojošo vielu koncentrācija pārsniedz ES gaisa kvalitātes standartus. Īpaši nelabvēlīga situācija ir pilsētvidē, kur dzīvo lielākā daļa eiropiešu.

2018. gadā Komisija nāca klajā ar paziņojumu “Eiropa, kas aizsargā: tīru gaisu ikvienam”, kurā tika izklāstīti pasākumi, kas pieejami dalībvalstīm kā palīdzība cīņā ar gaisa piesārņojumu, un ar kuru tika ieviesti augstāka līmeņa dialogi starp valstīm — tā sauktie “gaisa tīrības dialogi”⁵³. Pašlaik norisinās abu ES Gaisa kvalitātes direktīvu derīguma pārbaude, kurā izvērtē to nozīmīgumu, efektivitāti, lietderību, saskaņotību un pievienoto vērtību⁵⁴. Dalībvalstis ir sākušas sastādīt savas valsts gaisa piesārņojuma kontroles programmas, un šis darbs ir jāpaveic 2019. gadā. Turklāt ir sāktas pētniecības un inovācijas iniciatīvas, lai palīdzētu valsts un vietējām iestādēm izprast gaisa piesārņojuma aspektus un apkarot šo piesārņojumu⁵⁵.

Saistībā ar centieniem apkarot trokšņa radīto piesārņojumu ES ir pieņemta vienota pieeja vides trokšņa iedarbības kaitīgo seku novēršanai vai samazināšanai. Šī pieeja balstās uz kopīgu metožu izmantošanu trokšņa kartēšanā, sabiedrības informēšanu, kā arī pielāgotu rīcības plānu pieņemšanu un īstenošanu vietējā līmenī.

Konstatējumi saistībā ar politiku

- *Pastāv risks, ka gaisa piesārņojums dažos gadījumos tiek aplēsts pārāk optimistiski, jo monitorings, iespējams, ne vienmēr tiek veikts pareizajās vietās*⁵⁶. *Paraugu ņemšanas vietām ir jāatrodas gan tur, kur “ir lielākā koncentrācija”, gan arī citās vietās, kuras “raksturo piesārņojošās vielas iedarbību uz iedzīvotājiem kopumā”, lai mērītu gaisa kvalitāti arī lielu rūpniecisku iekārtu vai pilsētu automaģistrāļu tuvumā.*

⁵¹ LIFE “Connect Carpathians”, [vietne](#).

⁵² Eiropas Komisija, [Gaisu piesārņojošo vielu emisijas, ES-28, 1990–2016](#).

⁵³ [COM\(2018\) 330](#).

⁵⁴ Eiropas Komisija, [Gaisa kvalitātes direktīvu derīguma pārbaude](#).

⁵⁵ Piemēram, pamatprogrammas “Apvārsnis” godalga par dzinēja modifikācijām gaisa tīrībai ir piešķirta novatoriskai tādu dīzeļdzinēju automobiļu modifikācijas sistēmai, kuru NOx emisijas ir pārāk augstas, kura ir uzrādījusi ļoti labus rezultātus. Sk. Eiropas Komisija, Godalga par dzinēja modifikācijām gaisa tīrībai — [NOx emisiju izvērtējums, “Apvāršņa” balva](#).

⁵⁶ To uzsvērusi arī Eiropas Revīzijas palāta ([Īpašais ziņojums 23/2018](#)).

- *Lai gan situācija dažās no šīm valstīm jau ir uzlabojusies, 18 dalībvalstīs⁵⁷ joprojām ir jāpaaugstina slāpekļa oksīdu (NO_x) emisiju un slāpekļa dioksīda (NO_2) koncentrācijas samazināšana, vēl vairāk samazinot transporta emisijas, jo īpaši pilsētu teritorijās. Šim nolūkam var būt nepieciešams arī samērīgi un mērķtiecīgi ierobežot transportlīdzekļu piekļuvi pilsētu teritorijām un/vai paredzēt finansiālus stimulus. Gadījumos, kad normu pārsniegšana saglabājas, Komisija ir sākusi pārkāpuma procedūras, to vidū pret vairākām dalībvalstīm ir uzsākta tiesvedība Eiropas Savienības Tiesā.*
- *Savukārt 15 ES dalībvalstīs⁵⁸ ir jāpastedzina daļiņu ($\text{PM}_{2.5}$ un PM_{10}) koncentrāciju samazināšana, arī veicinot tīrākas enerģijas ražošanu un efektīvu un tīru centralizēto siltumapgādi. Šajā sakarā izskatīšanā ir vairākas pārkāpumu lietas. Pret dažām no minētajām dalībvalstīm ir uzsākta tiesvedība Eiropas Savienības Tiesā par pastāvīgi augstu daļiņu (PM_{10}) līmeni, un Tiesa divās no šīm lietām jau ir pasludinājusi spriedumu.*
- *Lai samazinātu amonjaka (NH_3) emisijas, 6 dalībvalstīs⁵⁹ ir jāsamazina lauksaimniecības nozares emisijas. To var sasniegt, ieviešot zemu emisiju lauksaimniecības paņēmienus, arī mājlopu, kūsmēsļu un mēslošanas līdzekļu pārvaldībā.*
- *Trokšņa pārvaldības rīcības plāna joprojām nav 13 dalībvalstīs⁶⁰, bet 7 valstīs⁶¹ joprojām ir jāpielāgo nepieciešamās trokšņa kartes.*

Veiksmīgas prakses piemēri

Kopš 2017. gada dalībvalstis un Komisija ir piedalījušās vairākās dialoga kārtās par gaisa kvalitāti. Līdz 2018. gada beigām tika organizēti seši “tīra gaisa dialogi”, lai risinātu konkrētas problēmas Čehijā, Ungārijā, Īrijā, Luksemburgā, Slovākijā un Spānijā. Šos centienus papildināja tematisku darbsemināru organizēšana, ko atbalsta Eiropas Komisijas TAIEE-EIR P2P mehānisms.

Polijā, īstenojot LIFE projektu “Mazpolijas reģions”⁶², tiek sniegts atbalsts un konsultatīvie pakalpojumi, lai īstenotu pasākumus, kas vērsti pret būtisku gaisa piesārņojumu reģionā.

Rūpnieciskās emisijas

Rūpniecības nozare veido 24 % no ES iekšzemes kopprodukta un 50 miljonus darbvieta, tādējādi sniedzot būtisku ieguldījumu mūsu kontinenta ekonomiskajā labklājībā un attīstībā⁶³. Tomēr rūpniecisko darbību rezultātā radītais piesārņojums var negatīvi ietekmēt cilvēku un vidi. Tādēļ ir svarīgi, lai rūpniecības nozare būtu “tīra”. Izmantojot visaptverošu pieeju, kuras avangardā ir Rūpniecisko emisiju direktīva⁶⁴, ES mērķis ir nodrošināt augsta līmeņa aizsardzību cilvēka veselībai un videi, vienlaikus uzlabojot inovāciju un konkurētspēju.

Pašlaik rūpniecība emitē 40 % no kopējā gaisa piesārņojuma un 20 % no kopējā ūdens piesārņojuma⁶⁵. Rūpniecisko emisiju direktīva vēršas pret šīm emisijām, uzraugot 50 tūkstošu lielāko rūpniecisko iekārtu ietekmi uz vidi un nosakot emisiju robežvērtības attiecībā uz vairāk nekā 80 gaisu un ūdeni piesārņojošām vielām. Rūpniecības ietekmi uz vidi samazina arī veikspējas standarti. Direktīvā ir noteikti iekārtu atļauju un kontroles galvenie principi, balstoties uz integrētu pieeju un labāko pieejamo tehnisko paņēmienu lietošanu, lai panāktu augstu vides aizsardzības līmeni, ņemot

⁵⁷ Austrija, Beļģija, Bulgārija, Horvātija, Čehija, Vācija, Grieķija, Francija, Ungārija, Itālija, Īrija, Luksemburga, Nīderlande, Polija, Portugāle, Rumānija, Spānija, Apvienotā Karaliste.

⁵⁸ Austrija, Bulgārija, Horvātija, Čehija, Vācija, Grieķija, Francija, Ungārija, Itālija, Polija, Rumānija, Slovākija, Slovēnija, Spānija un Zviedrija.

⁵⁹ Austrija, Horvātija, Dānija, Vācija, Īrija un Spānija.

⁶⁰ Beļģija, Kipra, Čehija, Francija, Vācija, Grieķija, Itālija, Polija, Portugāle, Rumānija, Slovākija, Zviedrija un Spānija.

⁶¹ Beļģija, Grieķija, Itālija, Portugāle, Rumānija, Slovākija un Spānija.

⁶² Eiropas Komisija, [LIFE — Mazpolijas reģions](#).

⁶³ Eiropas Komisija, [Tīrāka rūpniecība: ko no tās var iegūt?](#), 2018, 2. lpp.

⁶⁴ [Direktīva 2010/75/ES](#).

⁶⁵ Eiropas Savienības Publikāciju birojs, [Tīrāka rūpniecība: ko no tās var iegūt?](#), 2018, 2. lpp.

vērā izmaksas un ieguvumus. Jau tiek pielietotas daudzas revolucionāras tehnoloģijas – nereti kopā ar aprites rūpniecības tehnoloģijām–, kas spēj panākt siltumnīcefekta gāzu un piesārņotāju koncentrāciju būtisku samazināšanu.

Konstatējumi saistībā ar politiku

- *Visām ES dalībvalstīm ir jāpārskata piešķirtās atļaujas, ņemot vērā to atbilstību nesen pieņemtajiem labākajiem pieejamajiem tehniskajiem paņēmieniem, kā arī ir jāstiprina kontroles un izpildes panākšanas pasākumi uz vietas.*
- *11 ES dalībvalstīs⁶⁶ galvenais piesārņojuma avots ir gaisa un/vai ūdens piesārņojums, kas ir saistīts ar enerģētikas nozares iekārtu emisijām; 7 valstīs⁶⁷ lielāko daļu no emisijām veido emisijas, ko rada intensīvas māļputnu un cūku audzēšanas nozares. Turklāt būtiskas bažas rada pašreizējā situācija 2 dalībvalstīs⁶⁸ saistībā ar gaisu piesārņojošu vielu emisijām no dzelzs un tērauda rūpnīcām. Emisijas no atkritumu apstrādes darbībām joprojām rada problēmas 3 dalībvalstīs⁶⁹.*

Ūdens kvalitāte, plūdi un ūdens resursu apsaimniekošana

Svarīgs Eiropas vides aizsardzības komponents ir ūdens resursu, saldūdens un jūras ūdens ekosistēmu, kā arī dzeramā ūdens un peldūdeņu aizsardzība. Ar esošo ES tiesību aktu kopumu ūdens jomā⁷⁰ ir izveidots saldūdens un jūras ūdeņu apsaimniekošanas regulējums, kā arī tiek risinātas problēmas saistībā ar konkrētiem piesārņojuma avotiem. Kopējās zivsaimniecības politikas mērķis ir ierobežot zvejniecības ietekmi līdz tādām līmenim, kas ļauj pienācīgi ilgtspējīgi nozvejojot krājumu produktīvo potenciālu, vienlaikus ierobežojot ietekmi uz ekosistēmām.

Eiropas ūdeņus arvien vairāk ietekmē klimata pārmaiņas. ES tiesību aktu izpilde ūdens jomā jau palīdz pārvaldīt klimata pārmaiņu sekas, paredzot lielāku skaitu sausuma periodu un plūdu. ES ūdens politikai ir ievērojams potenciāls mazināt klimata pārmaiņas, ja vien jau tagad tiek īstenota efektīva rīcība. Turklāt ES ūdens politika ir palīdzējusi izstrādāt dinamisku, pasaules mērogā vadošo ūdenssaimniecības nozari, kas ietver 9000 mazo un vidējo uzņēmumu un nodrošina vairāk nekā pusmiljonu pilnslodzes darbvieta⁷¹.

Komisijas veiktajā izvērtēšanā par dalībvalstu otrajiem upju baseinu apsaimniekošanas plāniem saskaņā ar Ūdens pamatdirektīvu tika secināts, ka zināšanas un ziņošana saistībā ar Ūdens pamatdirektīvu ir būtiski uzlabojusies. Komisijas veiktajā izvērtēšanā par dalībvalstu pirmajiem plūdu riska pārvaldības plāniem saskaņā ar Plūdu direktīvu tika secināts, ka ir veikti svarīgi pasākumi, pat ja praktiskais izstrādes līmenis ir atšķirīgs. Komisija ir ņēmusi vērā rezultātus, kas gūti 2018. gada ES Ūdens konferencē Vīnē⁷², kurā daudzām ieinteresētajām personām un dalībvalstīm bija iespēja paust viedokli par to, kā tiek īstenoti ES tiesību akti ūdens jomā, un pavērs neviennozīmīga aina.

Konstatējumi saistībā ar politiku

- *Balstoties uz dalībvalstu otrajiem upju baseinu apsaimniekošanas plāniem⁷³, Komisija izvērtēja atbilstību Ūdens pamatdirektīvai un secināja, ka tā pakāpeniski pieaug. Tomēr šajā posmā šķiet, ka virzība uz pilnīgu atbilstību Ūdens pamatdirektīvas mērķiem līdz 2027. gadam, pēc kura iespējas izmantot atbrīvojumus ir ierobežotas, būs ļoti sarežģīta.*
- *Vēl daudz ir jāpaveic, lai pilnībā sasniegtu Ūdens pamatdirektīvas un citu saistīto direktīvu mērķus. Šo mērķu sasniegšanai ir svarīgi, lai tiktu palielināti ieguldījumi. Dalībvalstis iegūs no*

⁶⁶ Bulgārija, Čehija, Igaunija, Somija, Grieķija, Īrija, Portugāle, Rumānija, Slovākija un Apvienotā Karaliste.

⁶⁷ Kipra, Igaunija, Vācija, Ungārija, Latvija, Nīderlande un Spānija.

⁶⁸ Itālija un Luksemburga.

⁶⁹ Igaunija, Latvija un Spānija.

⁷⁰ Tas ietver [Peldvietu ūdens direktīvu \(2006/7/EK\)](#), [Komunālo notekūdeņu attīrīšanas direktīvu \(91/271/EEK\)](#), [Dzeramā ūdens direktīvu \(98/83/EK\)](#), [Ūdens pamatdirektīvu \(2000/60/EK\)](#), [Nitrātu direktīvu \(91/676/EEK\)](#) un [Plūdu direktīvu \(2007/60/EK\)](#).

⁷¹ Eiropas Komisija, [Ūdens atkārtota izmantošana: pamatinformācija un politikas konteksts](#).

⁷² Eiropas Komisija, [ES 2018. gada ūdens konference](#), 2018. gada 20. un 21. septembris.

⁷³ ES ziņojums par Ūdens pamatdirektīvu un Plūdu direktīvu (2019. gada janvāris).

visu attiecīgo tirgus un pilsoniskās sabiedrības pārstāvju ciešākas iesaistīšanās, lai nodrošinātu principa “piesārņotājs maksā” labāku piemērošanu. ES fondi turpinās atbalstīt šos īstenošanas centienus.

- Lai gan vairākas dalībvalstis ir īstenojušas labus politikas pasākumus, to vidū ieguldījumus, ūdens kvalitātes uzlabošanās daudzos upju baseinos tik un tā prasīs zināmu laiku.
- Lai gan attiecībā uz lielu daļu no pazemes ūdeņiem ir sasniegts labs stāvoklis, mazāk nekā puse no virszemes ūdensobjektiem ir labā stāvoklī. Tomēr attiecībā uz vairākiem pamatā esošiem kvalitātes elementiem un lielām tendences ir pozitīvākas.
- Lai sasniegtu Plūdu direktīvas mērķi – samazināt lielu plūdu radītās varbūtējās nelabvēlīgās sekas –, turpmākajos ciklos būs nepieciešamas pastāvīgas dalībvalstu pūles.
- Komunālie notekūdeņi daudzās dalībvalstīs⁷⁴ joprojām netiek attīrīti tā, kā tas būtu jādara, tādēļ lielākajai daļai no tām joprojām jāaskaras ar pārkāpuma procedūru, bet pret dažām ir piemērotas finansiālas sankcijas. Progress ir atkarīgs no tā, vai dalībvalstis par prioritāriem noteiks ieguldījumus pilsētu notekūdeņu attīrīšanas iekārtās un, kad iespējams, efektīvi izmantos kohēzijas politikas finansējumu un Eiropas Investīciju bankas aizdevumus.
- Nitrātu radītais ūdens piesārņojums, ko izraisījusi intensīva lauksaimniecības prakse, Eiropā pēdējās divās desmitgadēs ir samazinājies. Tomēr, neraugoties uz šo kopējo pozitīvo tendenci, piesārņojums ar nitrātiem un eutrofikācija joprojām izraisa problēmas daudzās dalībvalstīs⁷⁵, jo lauksaimniecības radītā ūdens kvalitātes noslodze dažos reģionos vēl aizvien turpina pieaugt. Dalībvalstīm ir jāpastiprina centieni risināt problēmas, kas saistītas ar nitrātu un fosfātu radīto difūzo piesārņojumu.

Veiksmīgas prakses piemēri

Beļģijā zaļo infrastruktūru finansē, izmantojot SIGMA II plānu Šeldas estuāram.

Luksemburga un Portugāle nesen ir sasniegušas apmierinošu līmeni attiecībā uz atbilstību Komunālo notekūdeņu attīrīšanas direktīvas prasībām, neraugoties uz iepriekšējām grūtībām. Minētie ir labi piemēri, kā, veicot izlēmīgus publiskos ieguldījumus nolūkā risināt ar atbilstību saistītas problēmas, var samazināt risku videi un aizsargāt iedzīvotājus viņu ikdienas dzīvē.

Ķīmikālijas

ES tiesību akti ķīmikāliju jomā galvenokārt ir vērsti uz ķīmikāliju apsaimniekošanu videi drošā veidā un drošu lietošanu vienotajā tirgū. Šo tiesību aktu avangardā ir Ķīmikāliju reģistrēšanas, vērtēšanas, licencēšanas un ierobežošanas (REACH) regula⁷⁶ un regula par vielu un maisījumu klasificēšanu, marķēšanu un iepakojumu (CLP)⁷⁷. Tomēr uz konkrētām ražojumu grupām, piemēram, biocīdiem, pesticīdiem, zālēm un kosmētikas līdzekļiem⁷⁸, attiecas to īpašie tiesību akti.

Tieši piemērojamie tiesību akti nodrošina vielu brīvu apriti iekšējā tirgū, vienlaikus palielinot konkurētspēju un veicinot inovāciju. 2018. gada jūnijā pienāca termiņš esošo vielu pēdējās partijas reģistrācijai saskaņā ar REACH, proti, attiecībā uz vielām, kuru ražošanas vai importēšanas apmērs ir 1 tonna vai lielāks. Tas nozīmē, ka REACH pilnībā sāka darboties tikai 2018. gadā un pirmais īstenošanas ziņojums, kas sniegs pilnīgu pārskatu par īstenošanu dalībvalstīs, ir gaidāms 2021. gadā.

Eiropas Ķīmikāliju aģentūra (ECHA) regulāri veic mērķtiecīgas pārbaudes, lai nodrošinātu reģistrācijas dokumentācijas atbilstību informācijas prasībām. Tomēr Komisijas paziņojumā

⁷⁴ Bulgārija, Horvātija, Kipra, Francija, Grieķija, Ungārija, Īrija, Itālija, Latvija, Lietuva, Luksemburga, Malta, Polija, Portugāle, Rumānija, Slovākija, Slovēnija un Spānija.

⁷⁵ Jo īpaši Austrija, Beļģija, Kipra, Čehija, Dānija, Igaunija, Vācija, Grieķija, Somija, Francija, Itālija, Lietuvā, Maltā, Nīderlandē, Polijā, Portugālē, Slovākijā, Slovēnijā, Zviedrijā, Spānijā un Apvienotajā Karalistē.

⁷⁶ Regula (EK) Nr. 1907/2006.

⁷⁷ Regula (EK) Nr. 1272/2008.

⁷⁸ Eiropas Komisija, [Tiesību akti ķīmikāliju jomā](#).

“Ziņojums par REACH darbību”⁷⁹ ir identificētas nepilnības šajā procesā un ECHA ir uzdots līdz 2019. gadam ar dažādām darbībām būtiski palielināt izvērtēšanas procedūru efektivitāti.

Lai gan dati par minēto vielu īpašībām ir pieejami ES līmenī, iepriekš minētajā paziņojumā ir secināts arī tas, ka nepieciešams efektīvāk panākt, “lai visi dalībnieki, to vidū reģistrētāji, pakārtotie lietotāji un jo īpaši importētāji, izpildītu savus pienākumus”. Lai koordinētu un izvērtētu saskaņotus izpildes panākšanas projektus un kopīgas pārbaudes, dalībvalstis REACH ietvaros sadarbojas ieviešanas informācijas apmaiņas forumā. Svarīgs nākotnes uzdevums būs panākt labāku muitas robežkontroles integrāciju, lai novērstu aizliegtu vielu nokļūšanu iekšējā tirgū gan atsevišķi, gan gatavos izstrādājumos.

Turpmākajos vides politikas īstenošanas pārskata ciklos mērķis būs iekļaut vairāk informācijas par atbilstību dalībvalstu līmenī, pievēršoties tādām problēmām kā valstu iestāžu veikto muitas pārbaudes skaits un kvalitāte, kā arī valsts inspekciju spējas.

Veiksmīgas prakses piemēri

Itālija izmanto Komisijas Eiropas Biznesa atbalsta tīklu, lai uzlabotu uzņēmumu informētību par to REACH uzdevumiem un saistībām, kas ir īpaši sarežģīts uzdevums, ņemot vērā mikrouzņēmumu, mazo un vidējo uzņēmumu lielo skaitu šīs valsts ķīmisko produktu nozarē.

Nīderlandes valdība izstrādā “Drošu ķīmikāliju inovācijas nacionālo darba kārtību” (SCIA) — iniciatīvu, kas paredzēta, lai popularizētu drošus materiālus un ražojumus, ar kuriem varētu aizvietot bīstamas ķīmikālijas. Šā pētniecības darba mērķis ir izveidot vadlīnijas attiecībā uz pētniecības un izstrādes politiku ES un dalībvalstu līmenī⁸⁰.

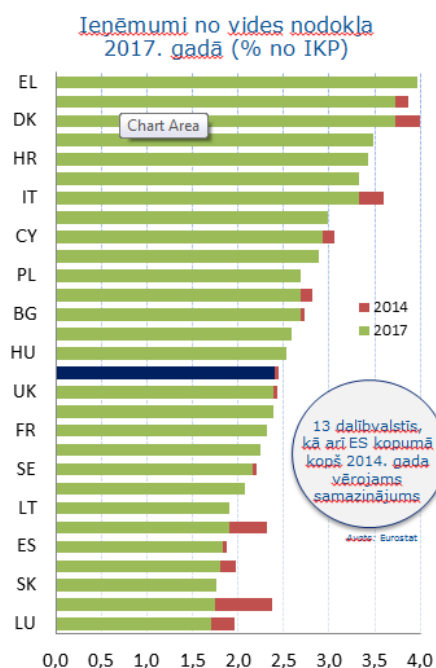
2.5. Zaļie nodokļi, zaļais publiskais iepirkums un finansējums vides jomā

Finansiālie stimuli un ekonomikas instrumenti ir efektīvs un lietderīgs veids, kā sasniegt vides politikas mērķus. Valstu ziņojumos ir analizēti vides nodokļi, videi kaitīgu subsīdiu pakāpeniska izbeigšana un zaļais publiskais iepirkums. Komisija šādu ekonomikas instrumentu izmantošanu apspriež plašākā Eiropas pusgada kontekstā, tādēļ šeit nav iekļauta nekāda informācija par konkrētām jaunām prioritārajām darbībām.

Lai sasniegtu vidiskos mērķus, bieži vien ir nepieciešams īpašs finansējums. Šis finansējums var nākt no ES un valsts publiskajiem līdzekļiem, kā arī no EIB un valsts banku aizdevumiem, un var papildināt nepieciešamos privātos ieguldījumus. Ar valstu ziņojumos doto analīzi ir mēģināts atspoguļot dažādos publisko ieguldījumu avotus un aplūkot tos perspektīvā, piemēram, izsakot procentos no IKP⁸¹.

Konstatējumi saistībā ar politiku

- *Vides nodokļi, izsakot procentos no IKP, atbilst aptuveni 1,7–4 %. Vairākas dalībvalstis 2017. gadā ir ieviesušas ar vidi saistītus nodokļus, arī palielinājušas maksu par*

⁷⁹ COM(2018) 116, 6. un 9. lpp.

⁸⁰ Nīderlandes valdība, Darbseminārs drošai ķīmikāliju inovācijas darba kārtībai: no aizvietošanas līdz drošam dizainam.

⁸¹ Eiropas Komisija, Par klimatu un videi labvēlīgu lauksaimniecības praksi paredzētā maksājuma izvērtējuma pētījums, 2017.

dīzeldegvielu⁸², vai samazinājušas videi kaitīgas subsīdijas. Tomēr dažās dalībvalstīs joprojām pastāv nodokļu atvieglojumi par uzņēmuma automobiļu izmantošanu personiskām vajadzībām, un tas apgrūtina progresu cīņā ar satiksmes sastrēgumiem un gaisa piesārņojumu⁸³.

- 12 dalībvalstīs⁸⁴ no Eiropas strukturālajiem un investīciju (ESI) fondiem 2014.–2020. gada laikposmā visaugstākais piešķirums bija “vides aizsardzībai un resursu efektivitātei”. Turklāt 11 dalībvalstīs ES piešķirums videi bija lielāks par šo valstu valdību publiskajiem izdevumiem vides jomā 2014.–2018. gada laikposmā⁸⁵.
- Vairākās dalībvalstīs galvenā vides finansēšanas problēma ir nodrošināt, ka šis finansējums arī turpmāk tiek saglabāts pienācīgā līmenī⁸⁶. Dažās dalībvalstīs pastāv problēmas saistībā ar ES līdzekļu efektīvu izmantošanu⁸⁷, kuru iemesls dažreiz ir nepietiekamas pārvaldes spējas. Pārvirzot līdzekļus ar vidi nesaistītiem projektiem, var izvairīties no naudas zaudēšanas, bet tas var kavēt vides politikas īstenošanu.

Veiksmīgas prakses piemēri

Atkritumu poligonu nodoklis **Apvienotajā Karalistē** ir sācis nepārprotami ietekmēt un samazināt apglabāšanu poligonā. Arvien augošais atkritumu poligonu nodoklis, kas pašlaik ir viens no augstākajiem Eiropā, ir efektīvi samazinājis atkritumu apglabāšanu, tādējādi maksimāli palielinot sauso materiālu un pārtikas atkritumu reciklēšanu.

Austrija ir izveidojusi platformu un palīdzības dienestu, lai atvieglotu pieredzes apmaiņu starp dažāda valdības līmeņa amatpersonām, kas nodarbojas ar zaļā publiskā iepirkuma jautājumiem.

Polijā ir ieviesta notekūdeņu nodeva, no kuras gūtos ienākumus izmanto ieguldījumiem vides aizsardzībā. **Zviedrijā** ir ieviesti NO_x un SO₂ nodokļi, kuru rezultātā šo gaisu piesārņojošo vielu koncentrācijas ir samazinājušās, un 2018. gadā ir ieviesti nodokļi attiecībā uz ķīmikālijām un aviopārvadājumiem, kā arī vides nodokļu indeksācijas sistēma. **Horvātijā** pastāv meža sabiedriskā labuma funkcijas nodeva, kas uzliek uzņēmumiem pienākumu finansiāli līdzdarboties meža apsaimniekošanā. Bādene-Virtemberga (**Vācijā**) lauksaimniekiem atlīdzina par to, ka viņu pļavās aug savvaļas sugu puķes.

2.6. Atbalsts daudzpusējai rīcībai

ES ir apņēmusies stiprināt vides tiesības un to īstenošanu visā pasaulē, arī atbalstot Pasaules Vides pakta procesu, kuru 2018. gada maijā apstiprināja Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) Ģenerālā asambleja. Ļoti svarīgs ir arī Parīzes nolīgums par klimata pārmaiņām, un gan Komisija, gan dalībvalstis aktīvi strādā pie tā pilnīgas īstenošanas. Turklāt ES savu starptautisko saistību kontekstā, ņemot vērā vides problēmu un iespēju globālo būtību, ir apņēmusies atbalstīt vides aizsardzību partnervalstīs, izmantojot savus starptautiskās sadarbības un attīstības mehānismus.

Vides politikas īstenošanas pārskats ir viens no rīkiem, ar kuru nodrošināt, ka dalībvalstis rāda labu piemēru, ievērojot Eiropas vides politiku un tiesības un starptautiskos nolīgumus šajā jomā, tādēļ tiek turpināta starptautisko nolīgumu ratifikācijas statusa un īstenošanas uzraudzība.

Jaunajos valstu ziņojumos ir aplūkots arī administratīvais regulējums rīcībai attiecībā uz starptautisko tirdzniecību ar tropu kokmateriāliem, piekļuvi ģenētiskajiem resursiem un starptautisko tirdzniecību ar savvaļas augiem un dzīvniekiem. ES Kokmateriālu regula ir piemērs, kas raksturo konkrētu Eiropas Komisijas atbalstu; 2018. gadā tika organizēti divi daudzvalstu darbsemināri par to, kā uzlabot regulas īstenošanu, izmantojot *TAIEX-EIR 2P2* instrumentu, kuros piedalījās 12 dalībvalstis.

⁸² Beļģija, Dānija, Igaunija, Somija, Francija, Īrija, Lietuva, Luksemburga, Malta, Nīderlande, Rumānija, Zviedrija un Apvienotā Karaliste. Eiropas Komisija, [Nodokļu politikas tendences Eiropas Savienībā](#), 2018. gada izdevums.

⁸³ Beļģija, Čehija, Francija, Ungārija, Īrija, Polija, Portugāle un Slovākija.

⁸⁴ Austrija, Bulgārija, Horvātija, Kipra, Dānija, Somija, Francija, Grieķija, Īrija, Luksemburga, Malta un Zviedrija.

⁸⁵ Bulgārija, Horvātija, Igaunija, Ungārija, Latvija, Lietuva, Polija, Portugāle, Rumānija, Slovākija un Slovēnija.

⁸⁶ Austrija, Bulgārija, Somija, Francija, Vācija, Grieķija, Ungārija, Itālija, Luksemburga, Nīderlande, Portugāle, Rumānija, Slovēnija, Spānija, Zviedrija un Apvienotā Karaliste.

⁸⁷ Horvātija, Čehija, Igaunija, Grieķija, Lietuva, Latvija, Polija, Rumānija un Slovākija.

Labai vides politikas īstenošanai ES ir svarīga loma, lai pilnībā tiktu sasniegti ilgtspējīgas attīstības mērķi (IAM), par kuriem vienošanās tika panākta 2015. gadā. Minētais jo īpaši attiecas uz mērķiem par ūdens ekosistēmu aizsardzību pret piesārņojumu un ilgtspējīgu ūdens izmantošanu (6. IAM), ilgtspējīgu patēriņu un ražošanu (12. IAM), rīcību klimata politikas jomā (13. IAM), jūras ekosistēmu aizsardzību (14. IAM) un cīņu ar Eiropas dabas kapitāla noslodzēm (15. IAM). Lai novērstu nepilnības vides politikas īstenošanas jomā, ir svarīgi, lai būtu efektīvas iestādes un pārvaldība (16. IAM) un lai tiktu uzlabota politikas saskaņotība un stimulētas daudzpusēji ieinteresēto personu partnerattiecības (17. IAM). Ilgtspējīgas attīstības mērķi stimulē arī vides integrāciju, jo sasaista vides, sociālo un ekonomikas politiku saskaņotā regulējumā.

Konstatējumi saistībā ar politiku

- *Daudzām dalībvalstīm joprojām ir jāparaksta un jāratificē viens vai vairāki daudzpusējie starptautiskie vides nolīgumi*⁸⁸.
- *Dažām dalībvalstīm ir jāuzlabo tas, kā tās īsteno ES noteikumus par ģenētisko resursu izmantošanu, un vairākas valstis vēl pilnībā neīsteno noteikumus par tropu kokmateriāliem.*

Veiksmīgas prakses piemēri

Eiropā izplatās rīcības horizontālas koordinēšanas prakse, lai sasniegtu IAM. **Spānija** ir iecēlusi Augsto komisāru Ilgtspējīgas attīstības programmas 2030. gadam jautājumos, kurš ir tieši valdības vadītāja padotībā. **Francija** ir iecēlusi premjerministram padotu starpministriju delegātu ilgtspējīgas attīstības jautājumos.

3. Vides pārvaldības stiprināšana

3.1. Vides pārvaldība

Dalībvalstu publiskās pārvaldes kvalitāte būtiski ietekmē ES politikas rezultātus. Kā liecina 2018. gadā veikts pētījums⁸⁹, valsts publisko pakalpojumu kvalitāte korelē ar uzticēšanos valsts pārvaldei, darījumdarbības atvieglošanu un sabiedrības labjutību.

2017. gada vides politikas īstenošanas pārskatā tika identificēti vairāki kopīgi cēloņi, kādēļ pastāv ar pārvaldību saistītas īstenošanas problēmas⁹⁰, taču bija nepieciešama sistemātiskāka analīze. Kā pirmais solis ceļā uz savstarpēju mācīšanos un pielāgotu risinājumu rašanu ir uzsākta dalībvalstu vides pārvaldības rezultātu izvērtēšana⁹¹. Komisija Vidiskās atbilstības un pārvaldības forumā⁹² un vides politikas īstenošanas pārskatu ekspertu grupā⁹³ apspriedīs, kā šā projekta ietvaros apkopotos rezultātus un datus var izmantot un atjaunināt izmantošanai turpmāko vides politikas īstenošanas pārskatu ciklu pamatā.

Kas attiecas uz progresu kopš 2017. gada, ar Orhūsas konvenciju⁹⁴ noteiktie svarīgie pārredzamības, sabiedrības līdzdalības un tiesu pieejamības standarti vēl visur ES nav pilnībā īstenoti. No turpmākiem centieniem šajās jomās iegūtu iedzīvotāji, uzņēmumi un pārvalde. Arvien biežāk tiek atzītas ieinteresēto personu tiesības ierosināt tiesvedību valsts tiesā, nereti — balstoties uz Eiropas Savienības Tiesas spriedumiem. Lai atvieglotu tiesvedību fiziskām un juridiskām personām, 2017. gadā tika pieņemts skaidrojošs paziņojums par tiesu pieejamību vides jautājumos⁹⁵.

⁸⁸ Austrija, Beļģija, Kipra, Čehija, Francija, Grieķija, Īrija, Itālija, Latvija, Lietuva, Malta, Polija, Portugāle, Rumānija, Slovākija, Slovēnija un Spānija.

⁸⁹ Eiropas Komisija, [Salīdzinošs pārskats par valsts pārvaldes iezīmēm un rezultātiem ES-28](#).

⁹⁰ Vietējo, reģionālo un valsts iestāžu neefektīva koordinācija, administratīvās spējas trūkums un nepietiekams finansējums, zināšanu un datu trūkums, nepietiekami atbilstības nodrošināšanas mehānismi, integrācijas un politikas saskaņotības trūkums (sk. [COM\(2017\) 63](#)).

⁹¹ Eiropas Komisija, Pētniecības projekts “ES dalībvalstu vides pārvaldības izvērtējuma satvara izstrāde” (sk. [projekta bibliotēku](#)).

⁹² Vidiskās atbilstības un pārvaldības forums, [vietne](#).

⁹³ Eiropas Komisija, [Eiropas pusgada ekoloģizācijas ekspertu grupa / EIR](#).

⁹⁴ Eiropas Komisija, [Orhūsas konvencija](#).

⁹⁵ [COM\(2017\) 2616](#).

Turklāt 2018. gada sākumā pieņemtais rīcības plāns atbilstības nodrošināšanai⁹⁶ ietver labāko praksi un norādījumus, kā rīkoties saistībā ar sūdzībām, apkarot noziegumus pret vidi un nodrošināt atbilstību lauku apvidos, kā arī plašāku regulējumu izvērtēšanai par to, kā dalībvalstis sasniedz vidisko atbilstību.

Regula par enerģētikas savienības un rīcības klimata politikas jomā pārvaldību stājās spēkā 2018. gada decembrī un būtiski stiprinās enerģētikas, klimata un vides politikas savstarpējo integrāciju, jo īpaši paredzot, ka dalībvalstīm ir jāizstrādā valstu enerģētikas un klimata plāni⁹⁷.

Nepieciešamība pievērsties jautājumiem par noziegumiem pret vidi, jo īpaši savvaļas augu un dzīvnieku, kā arī atkritumu tirdzniecību, ir atzīta par prioritāru saistībā ar ES politiku cīņai ar organizēto noziedzību 2018.–2021. gadā⁹⁸. Tā rezultātā dalībvalstu izpildiestāžu vadībā ar Eiropa un ES finansējuma atbalstu visā ES pret dažāda veida pārkāpumiem vides jomā ir īstenotas konkrētas darbības.

Ne mazāk svarīgi ir tas, ka būtiska loma ir profesionālu tīkliem (piem., *IMPEL*⁹⁹), un Komisija plāno to lomu vēl vairāk stiprināt. Arī digitalizācija un e-pārvaldes pakalpojumi var palīdzēt radīt efektīvāku un labāk integrētu izpildes panākšanas pārvaldi. Vairākas ES iniciatīvas¹⁰⁰ šajā ziņā sniedz atbalstu dalībvalstīm.

Konstatējumi saistībā ar politiku

- *Spēcīgāka vides pārvaldība dalībvalstīs uzlabo vides politikas īstenošanu. Dalībvalstis var vēl vairāk uzlabot savu kopējo vides pārvaldību.*
- *Lielāka pārredzamība neapšaubāmi palīdz īstenošanā. Tā uzlabo zināšanas, atbildību, sabiedrības iesaisti un atbalstu. Dalībvalstīm ir labāk jāizmanto digitālās iespējas pārredzamības uzlabošanai, labāk informējot sabiedrību par faktisko vides stāvokli vietējā un reģionālajā līmenī, tā stimulējot uzvedības izmaiņas.*
- *Neraugoties uz kopējo progresu, dalībvalstīm joprojām ir jāuzlabo piekļuve vidiskajai informācijai, jo īpaši telpiskajiem datiem un pakalpojumiem, lai tos varētu viegli un bez maksas atkalizmantot (atbilstīgi *INSPIRE*¹⁰¹, *Vides informācijas pieejamības un Publiskā sektora informācijas direktīvām*)¹⁰².*
- *Vairākām dalībvalstīm¹⁰³ ir jānodrošina, lai vides NVO būtu tiesības vērsties tiesā ar prasībām vides jautājumos un lai prasītājiem vides lietās vairs nebūtu jāsaskaras ar šķēršļiem, piemēram, pārmērīgi augstām izmaksām.*
- *26 dalībvalstīm¹⁰⁴ ir jāuzlabo Direktīvas par atbildību vides jomā piemērošana vienā vai vairākās no šādām jomām: finansiālā drošība, vadlīnijas, informācijas par kaitējumu videi apkopošana un publicēšana.*

3.2. Vidiskā integrācija

Vidisko un klimata mērķu sasniegšana ir atkarīga ne tikai no vides tiesību aktu īstenošanas; nepieciešams arī tas, lai vidiskie apsvērumi tiktu integrēti citās politikas jomās, kā tas pastāvīgi ir

⁹⁶ [COM\(2018\) 10](#).

⁹⁷ [Regula \(ES\) 2018/1999](#).

⁹⁸ Eiropas Savienības Padome, [Padomes secinājumi par ES prioritāšu noteikšanu cīņai pret organizētu un smagu starptautisku noziedzību laikposmā no 2018. līdz 2021. gadam](#).

⁹⁹ [ES Vides jomas tiesību aktu ieviešanas un izpildes tīkls](#).

¹⁰⁰ Piemēram, [e-pārvaldes rīcības plāns](#), [Vidiskās atbilstības un pārvaldības rīcības plāns](#) un [Publiskās pārvaldes kvalitātes rokasgrāmata](#).

¹⁰¹ *INSPIRE*: telpiskās informācijas infrastruktūra Eiropas Kopienā.

¹⁰² [Direktīva 2007/2/EK](#), [Direktīva 2003/4/EK](#), [Direktīva 2013/37/ES](#). Īpašā projektā patlaban tiek sīkāk analizētas valstu vides informācijas sistēmas un izstrādāti labākās prakses norādījumi. Eiropas Komisija, [EIS dati](#).

¹⁰³ Bulgārija, Horvātija, Kipra, Somija, Ungārija, Īrija, Lietuva, Luksemburga, Malta, Polija un Rumānija.

¹⁰⁴ Austrija, Beļģija, Bulgārija, Horvātija, Kipra, Čehija, Dānija, Igaunija, Somija, Francija, Vācija, Grieķija, Ungārija, Īrija, Itālija, Latvija, Lietuva, Luksemburga, Malta, Nīderlande, Polija, Rumānija, Slovākija, Slovēnija, Zviedrija un Apvienotā Karaliste.

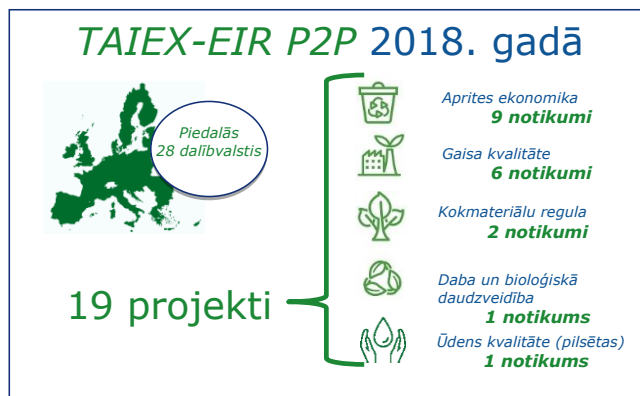
uzsvērts Komisijas vides rīcības programmās¹⁰⁵. Minēto var ilustrēt ar kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) piemēru, ņemot vērā to, ka lauksaimniecības zeme aizņem aptuveni pusi no Savienības teritorijas. Kopējā lauksaimniecības politika var būtiski palīdzēt vidisko un klimata mērķu sasniegšanā, piemēram, apturot bioloģiskās daudzveidības zudumu, samazinot zemes un augšnes degradāciju, nodrošinot ūdens kvalitāti, samazinot amonjaka emisijas, kā arī pārvaldot un samazinot siltumnīcefekta gāzu emisijas. Nesenās kopējās lauksaimniecības politikas reformas ir nesušas daudzsoļošas izmaiņas politikas regulējumā, proti, labāku saskaņotību ar vidiskajiem un klimata mērķiem. Juridiskie priekšlikumi par kopējo lauksaimniecības politiku pēc 2020. gada šo saskaņotību stiprinās vēl vairāk. Arī aktualizētā bioekonomikas stratēģijā¹⁰⁶ ir mēģinājums savstarpējā politikā saskaņoti integrēt vidiskos, sociālos un ekonomiskos mērķus.

Dažādu iestāžu dažādās nozarēs pieņemtajai politikai un tiesībām ir jābūt saskaņotām un ir jābalstās uz kopīgu loģiku, zinātniskajiem pierādījumiem un pieejamo tehnoloģiju pareizu izmantošanu. Tas uzsvērts arī Līguma par Eiropas Savienības darbību 11. pantā. Vidiskā integrācija prasa efektīvu sadarbību starp iestādēm, taču praksē dažādas ministrijas un pašvaldību iestādes joprojām mēdz darboties izolēti. Nepietiekama politikas un iestāžu saskaņotība ir viens no galvenajiem iemesliem, kādēļ ES vides politikas un tiesību mērķu sasniegšanā rodas īstenošanas nepilnības.

Politikas un iestāžu saskaņotības veicināšana ir pastāvīgs uzdevums. Valstu ziņojumi liecina, ka vidiskās noslodzes daudzās dalībvalstīs ir cieši saistītas ar ekonomikas nozarēm (to vidū ar lauksaimniecību, transportu, rūpniecību, pārtikas nozari un enerģētiku). Kā piemēru var minēt aprites ekonomikas atkarību no ražojumu inovācijas, efektīvas atkritumu apsaimniekošanas un stimulēšanas, izmantojot ilgtspējīgu publisko iepirkumu. ES līmenī veikta analīze par sakarībām lauksaimniecības un ūdens nozaru sakares punktā parādīja, ka ir iespējama integrētāka pieeja¹⁰⁷. Daudzos gadījumos turpmāk labāk būtu izmantot uz sadarbību orientētu pieeju, ievērojot atšķirīgās intereses, nevis pieņemt jaunus tiesību aktus.

Turklāt starpnozaru sanāksmes politiskā līmenī (piem., kopīgas Padomes sastāvu sanāksmes) un kopīgas projektu ekspertu grupas nodrošina iespēju identificēt, analizēt un atrisināt vājas vidiskās integrācijas gadījumus.

Savstarpējās mācības izrādījās svarīgs vides politikas īstenošanas uzlabošanas instruments. *TAIEX-EIR P2P* rīku, kas tika ieviests pirmajā vides politikas īstenošanas pārskata ciklā, ir atzinīgi uzņēmušas vides iestādes. 2018. gadā — šā rīka pirmajā darbības gadā — visas dalībvalstis bija iesaistītas vismaz vienā notikumā un vairāk nekā 50 % šo notikumu bija daudzvalstu darbsemināri. 2018. gadā īstenotajos 19 projektos šo rīku galvenokārt ir izmantojušas vides iestādes, bet tas varētu vairāk noderēt integrācijai, ja tiktu ietvertas citas attiecīgās iestādes, kā liecina konstatējumi saistībā ar politiku.

Konstatējumi saistībā ar politiku

- *Visas dalībvalstis var vēl vairāk uzlabot savu kopējo vides pārvaldību. Vairāku dalībvalstu vides iestādēs ļoti trūkst personāla, un šis spēju un resursu deficīts ietekmē to īstenošanas un izpildes panākšanas iespējas. Nozaru pārvalžu un dažāda līmeņa koordinācijas struktūras pastāv vairumā*

¹⁰⁵ 7. vides rīcības programma 2014.–2020. gadam.

¹⁰⁶ COM(2015) 614.

¹⁰⁷ Eiropas Komisija, *Lauksaimniecība un ilgtspējīga ūdens resursu apsaimniekošana ES*, 2017.

dalībvalstu, taču to efektivitāte ir atšķirīga. Trim dalībvalstīm¹⁰⁸ būtu ļoti aktuāli reģionālās un vietējā līmeņa fragmentācijas problēmu risināt, izstrādājot labākus vides koordinācijas mehānismus.

- Divām dalībvalstīm¹⁰⁹ joprojām ir jāpabeidz valsts tiesību aktos transponēt pārskatītā Ietekmes uz vidi novērtējuma direktīva (IVN). Visā ES ir jāracionalizē vides izvērtējuma procedūras un jānodrošina efektīva sabiedrības līdzdalība.
- Savstarpējā apmaiņa galvenokārt ir izmantota tematiskajiem uzdevumiem, bet šo rīku ir iespējams izmantot arī tādēļ, lai apmainītos ar informāciju par publiskās pārvaldes kvalitātes un pārvaldības mehānismu vājas īstenošanas cēloņiem.

Veiksmīgas prakses piemēri

Bulgārija ir veikusi pasākumus, lai nodrošinātu racionalizētu vidisko izvērtēšanu, ietverot ietekmes uz vidi novērtējuma procedūrā attiecīgo novērtējumu saskaņā ar Biotopu direktīvu, piesārņojuma integrētas novēršanas un kontroles (IPPC) atļaujas procesu un “Seveso” procesu attiecībā uz ķīmisko drošību. Racionalizācija palīdz samazināt administratīvo slogu, uzlabo saskaņotību un paātrina lēmumu pieņemšanu; centieni būtu jāvelta šo noteikumu pienācīgai īstenošanai.

4. Turpmākā rīcība

Vides politikas īstenošanas pārskatā ir identificētas vairākas pamatproblēmas, kurām tuvākajos gados ir jāvelta īpaša uzmanība, kā arī ir pievērsta galveno iestāžu un iedzīvotāju uzmanība vides politikas īstenošanas nepilnībām to valstīs.

Vidisko mērķu integrācija ar citiem leģitīmiem politikas mērķiem nereti ir vāja, un tas negatīvi ietekmē īstenošanu. Lai katra no attiecīgajām politikas jomām un — visbeidzot — mūsu sabiedrība gūtu panākumus, visi minētie mērķi ir labāk jāintegrē politikas plānošanas un īstenošanas posmos. Jaunākajā ziņojumā par vides stāvokli¹¹⁰ un ziņojumā par vides rādītājiem 2018. gadā¹¹¹ ieskicētās perspektīvas ir diezgan drūmas, un esošo ES vides tiesību pilnīga īstenošana ir vienīgi tendenču maiņas sākumpunkts.

Pašreizējais reālās īstenošanas process ir pārāk lēns, un labākai vidiskajai integrācijai var būt izšķirīga nozīme. Situāciju var uzlabot tikai tad, ja vidiskos apsvērumus ņem vērā, formulējot un izpildot sabiedrisko politiku jomās, kas rada būtisku vides pēdas nospiedumu, piemēram, enerģētikas, transporta un lauksaimniecības jomā. Kā vadlīniju principu varētu stiprināt “saiknes pieeju”¹¹², kas paredz sistēmiski un jau iepriekš izvērtēt problēmas nolūkā identificēt turpmākus integrētus risinājumus iesaistītajās nozarēs un pamatot ar vidi saistītos ieguldījumus ES, valsts, reģionālajā un vietējā līmenī.

Svarīgs pilnīgas īstenošanas dzinējspēks ir **attiecīgo pārvaldības sistēmu kvalitāte**. Valstu ziņojumos tika identificēts, ka valsts pārvaldes neefektivitāte un nelietderīgums ir vēl viens svarīgs cēlonis, kāpēc īstenošana ir vāja. Komisija valsts pārvaldes un pārvaldības kvalitātes problēmu jau risina Eiropas pusgada kontekstā, izmantojot struktūrfondus un ieguldījumu fondus, strukturālo reformu atbalsta programmu, kā arī ar īpašām pamatnostādnēm¹¹³. Jo īpaši ir skaidrs tas, ka – lai gan vajadzības dažādās sistēmās ir atšķirīgas – uzlabojumus panākt nav iespējams, ja nenodrošina nepieciešamos cilvēkresursus un finanšu resursus attiecīgajām pārvaldēm.

¹⁰⁸ Grieķija, Itālija un Spānija.

¹⁰⁹ Vācija un Lietuva.

¹¹⁰ Eiropas Vides aģentūra, [Ziņojums par vides stāvokli](#), 2015.

¹¹¹ Eiropas Vides aģentūra, [2018. gada ziņojums par vides stāvokļa rādītājiem](#).

¹¹² “Saiknes pieeja”, kas minēta Komisijas paziņojumā “Turpmākie pasākumi ilgtspējīgai Eiropas nākotnei. Eiropas rīcība ilgtspējības jomā”, [COM\(2016\) 739](#), tiek izvērtēta dažādu problēmu savstarpējā saikne un atkarība.

¹¹³ Piemēram, “[Valsts pārvaldes kvalitāte — instrumentu kopums praktiķiem](#)” un pētījums “[Valsts pārvaldes iezīmes un rezultāti ES-28](#)”.

Vides politikas īstenošana skar daudzveidīgas ieinteresētās personas — gan publiskas, gan privātas, gan lēmumu pieņēmējus, gan iedzīvotājus, uzņēmumus un ražošanas nozares — un ir atkarīga no to aktīvas iesaistes. Tik plašu ieinteresēto personu loku var aktivizēt vienīgi tad, ja efektīvi dara tām pieejamu attiecīgo informāciju. **Vidiski nozīmīgas informācijas pārredzamība** ir kas vairāk par juridiskajām saistībām — tas ir efektīvas sadarbības priekšnoteikums vides politikas īstenošanā. Bez pārredzamības zūd uzticēšanās un ieinteresēto personu piesaiste ir nesekmīga.

Īstenošanas nepilnību apkarošanai ir nepieciešami pārliecinoši pierādījumi, lai identificētu “attālumu līdz mērķim”, pamatā esošās grūtības un pieejamos variantus, kā arī lai pēc tam uzraudzītu izvēlēto risinājumu efektivitāti. Tādēļ Komisija aicina dalībvalstis īstenot pārredzamību ES noteikumu un politikas īstenošanā, izmantojot ES atklāto datu portālu¹¹⁴ un lietojot modernās informācijas tehnoloģijas saziņas, datu un informatīviem mērķiem. Tās arī ļaus Komisijai pielāgot atbalstu faktiskajai situācijai uz vietas.

Komisija ir apņēmusies sniegt atbalstu dalībvalstīm, lai uzlabotu vides politikas īstenošanu. Tas izpaužas tematiskajos vides politikas īstenošanas pārskata dialogos un īpašajā *P2P* rīkā, kas palīdz novērtēt problēmas, apmainīties ar labāko praksi un mācīties no līdzbiedriem. Tomēr, lai īstenotu sekmīgus valstu dialogus, ir nepieciešama **reģiona un vietējo iestāžu, kā arī citu ieinteresēto personu aktīva iesaiste**. Ir nepieciešams vairāk tematisku diskusiju visos pārvaldes līmeņos un starp tiem, un tā rezultātā būtu jānonāk pie konkrētiem secinājumiem, kuriem sekotu rīcība. Diskusijās ir jāņem vērā iespējamā turpmākā vidiskā integrācija citās politikas jomās. Komisija ir publicējusi dokumentus, kas var kalpot kā sākumpunkts, to vidū Paziņojumu par gaisa tīrību (2018)¹¹⁵, Darba dokumentu par lauksaimniecību un ūdeni (2017)¹¹⁶, Rīcības plānu dabai, cilvēkiem un ekonomikai¹¹⁷ un agrīnā brīdinājuma ziņojumus par atkritumu atkalizmantošanu/reciklēšanu¹¹⁸.

Komisija aicina dalībvalstis rīkoties, reaģējot uz konstatējumiem vides politikas īstenošanas pārskatā, un izmantot valstu ziņojumus kā pamatu turpmākas apspriešanas procesā. Dalībvalstis tiek mudinātas arī turpināt darbu pie esošo vides noteikumu īstenošanas, lai panāktu labākus vidiskos rezultātus saviem iedzīvotājiem, aizsargātu viņu veselību, kā arī mīkstinātu un novērstu vidiskās noslodzes, kas mūsu sabiedrībai un ekonomikai izmaksā dārgi.

Labvēlīga vide ir visu ES iedzīvotāju — esošo un nākamo paaudžu — kopīga vērtība, kas veido neatsveramu pamatu citām sociālajām un ekonomiskajām darbībām. ES ir ieviesusi visaptverošus tiesību aktus vides jomā ar mērķi nodrošināt, lai gaisu varētu brīvi elpot, ūdens būtu droši lietojams, ar pārtiku varētu uzņemt veselīgu uzturu, mums apkārt esošie priekšmeti būtu droši lietojami un piesārņojums būtu ierobežots. Šie standarti ir labi tiktāl, ciktāl tie tiek īstenoti. Šīs īstenošanas panākšana ir mūsu uzdevums neatkarīgi no tā, vai rīkojamies publiski vai privāti.

¹¹⁴ Eiropas Komisija, [ES atklāto datu portāls](#).

¹¹⁵ [COM\(2018\) 330](#).

¹¹⁶ [SWD\(2017\) 153](#).

¹¹⁷ [COM\(2017\) 198](#) un [SWD\(2017\) 139](#).

¹¹⁸ Eiropas Komisija, [Ziņojums par tiesību aktu atkritumu jomā īstenošanu, ieskaitot agrīnā brīdinājuma ziņojumu](#).